CGD Ekslibris

Hasip Pektaş

Bilindiği gibi ekslibris tasarımında bir malzeme sınırlaması yoktur. Bunun için resim sanatının, baskıresmin, grafik tasarımın tüm olanakları kullanılabilir. Ekslibris, tamamen estetik kaygılarla yapılan, özgün baskıresim teknikleriyle olduğu kadar yeni teknolojiler kullanılarak da çoğaltılan ve geniş bir kitleye sanatın yayılmasını sağlayan bir disiplindir. Yaratım süreciyle bakıldığında resim sanatı içinde görünür; işlevsel yanıyla bakıldığında ise bir grafik tasarım ürünü olarak kabul edilebilir.

Ekslibiris sanatçıları, çalışmalarını çoğaltmak için çoğu zaman metal gravür, ağaç gravür, linolyum baskı, litografi gibi geleneksel baskı tekniklerini kullanmaktadırlar. Elbette serigrafi, ofset baskı, fotograf ve bilgisayar da tasarım ve çoğaltmada kullanılmaktadır. Ekslibris tasarımcıları, geleneksel baskı teknikleri yanında bilgisayarı da yaygın olarak kullanmaktadırlar.

Krzysztof Marek Bak, Polonya, CGD

Ann Kestens, Belçika, CGD

Bilgisayar, geleneksel baskı tekniklerinin rakibi değil bir anlatım aracıdır. Kalem veya fırça yerine fare veya tablet kalemi kullanılmakta, elle yapılan bir taslak veya bir fotograf üzerinde resim işleme programları kullanılarak çeşitli değişiklikler, küçültme, büyültme, renk ekleme, istenmeyen bölümleri çıkarma gibi işlemler yapılabilmektedir. İstenilen bir yazı karakteri eklenebildiği gibi özgün, kaligrafik bir el yazısı da yerleştirilebilir. Esas olan dengeli bir kompozisyon yaratmak, resim yazı ilişkisini iyi kurmaktır. Hangi teknikte yapılırsa yapılsın önemli olan ekslibrisin hazırlık süreci ve ortaya çıkan eserin niteliğidir. Geleceğe kalıp kalmamasını teknikten çok üzerinde taşıdığı değerler belirleyecektir. Ayrıca bir teknikte, hatta birkaç teknikte çok usta olmak de yeterli değildir, esas olan estetik beğeninin gelişmesidir; renk, biçim uyumunda yetkinliğe kavuşulmasıdır. Son zamanlarda bazı yarışmalarda bilgisayar destekli tasarımların önemli ödülleri alması, bazı usta gravür sanatçılarının bilgisayar ile de ekslibris yapıyor olmaları bu konudaki zenginliğin, çeşitliliğin göstergeleridir. Tasarımcının teknik yönden usta olması yeterli değildir, esas olan estetik beğenisinin gelişmesi, renk ve biçim uyumunu sağlayacak yetkinliğe kavuşmasıdır.

Hasip Pektaş, Türkiye, CGD

Tezcan Bahar, Türkiye, CGD

Kağıt üzerine yaptığınız deseni artık tablette de yapma şansınız var. Hatta yüzlerce alternatifi kısa sürede üretebilirsiniz. Malzeme kişilerin kendini anlatması için bir araçtır. Esas olan yapılanın geleceğe kalmasıdır. Değer taşıması, doyurucu ve estetik olmasıdır. Fotoğraf icat edildiğinde resim sanatı ölmedi; aksine ressamlar yeri geldi fotograftan yararlandı, fotograf sanatçıları da resim dilinden yararlandı. Teknolojinin ilerlemesi, dijital sanatlar diye bir alanın doğmasına bile fırsat verdi. Teknoloji yaratıcılığa engel değildir. Bilgiye ulaşmada, teknik zenginliğe kavuşmada ve zamanı ekonomik kullanmada sadece geniş fırsatlar vermektedir. Esas olan sanatçının nasıl yarattığı değil, ne yarattığıdır. Yaratımının taşıdığı estetik değerler, kazandırdığı duygu yoğunluğu ve heyecan çok daha önemlidir.

Ekslibris de diğer sanat eserlerinin yaratımında duyulan kaygılarla tasarlanır. Renk ve biçim uyumu taşımayan ekslibris geleceğe kalamaz. Bu küçük resimleri oluşturmak, ekslibris sözcüğü ve sahibinin adının eklenmesi başlı başına bir tasarım sorunudur. Eğer kullanılan yazı doğru yerde ve uygun büyüklükte değilse rahatsız eder, ekslibrisi olumsuz etkiler. O nedenle çok denemek, uygun alanı bulduktan sonra yerleştirmek gerekir. Yazı ne okunamayacak kadar küçük ne de resmin önüne geçecek kadar büyük olmalıdır. Resmin bir parçası, bir çizgi ya da leke olarak kalmalı ama işlevini başarıyla yerine getirmelidir.

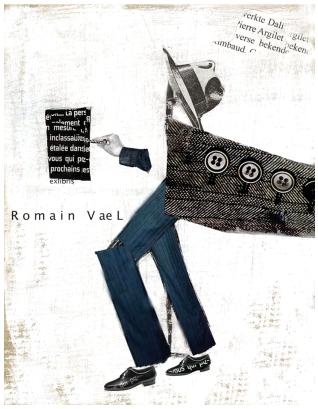

Sophie Vael, Belçika, CGD

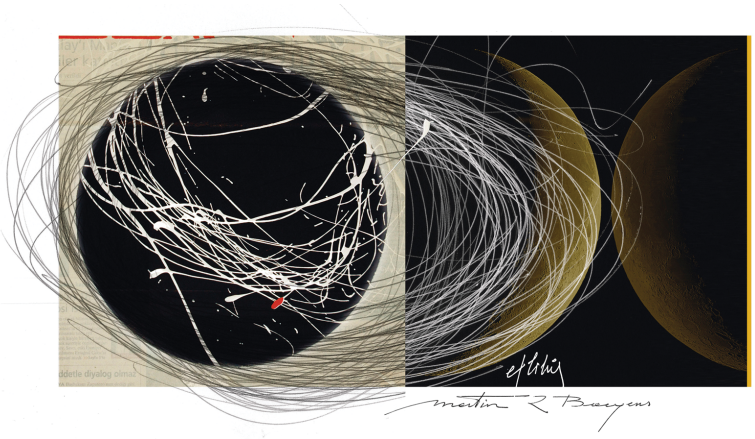

Martin R. Baeyens, Belçika, CGD

Dünya hızla bir gelişmeyi, değişimi yaşarken bizim kendi kabuğumuza çekilip, geleneksel yöntemlerle ilerleme kaydetmemiz beklenmemelidir. Teknolojiyi tanıma sürecinde görülen bazı olumsuzluklar, ondan uzaklaşmamıza değil aksine onu tanımamıza, anlamamıza ve değerlendirmemize neden olmalıdır. İletişim ve teknoloji, sanat ve tasarım için özgürlükleri kısıtlama ve bir yönlendirme aracı olmadığı sürece özgün yaratımlar, işlevsel tasarımlar hep yapılacaktır. Gelişen teknolojiler, yeni programlar sınırsız olanağı sanatçının, tasarımcının önüne sermektedir. Örneğin wacom tabletler üzerinde kurşun kalem hassasiyetinde çizimler yapılabilmekte, mevcut programlar sayesinde milyonlarca renk alternatifi, fırça çeşitliliği yaratılabilmektedir. İyi ve yerinde kullanan için bilgisayar faresi bir kalemdir, bir oyma bıçağıdır, bir fırçadır. Böyle olunca da tümüyle estetik kaygılarla yapılan, içinde emek ve sabır olan, geleceğe kalacak nitelikteki bir CGD (Computer Generated Design) ya da CRD (Computer Reproduced Design) ekslibrisi, geleneksel baskı teknikleri ile çoğaltılmış ekslibristen aşağı düşünemeyiz. Çoğu ekslibris koleksiyoncusu geleneksel ekslibris toplamaya yönelmişken CGD ekslibrislere de ilgi artmakta, siparişler alınmaktadır.

Tasarımın reçetesi yoktur. Bu bir birikim, deneyim ve estetik kaygı sorunudur. Araştırmakla, hata yapmakla, bozmakla ve yeniden denemekle sonuca ulaşılır. Ve elbette yapılanların iyi analiz edilmesi ilerlemeye katkı sağlar.